

• Serie oude geveltjes:
Hotel de Nymph,
vroeger woning van Maarten Harpertzoon Tromp

Hotel ,De Nymph‘
een huis met geschiedenis

COLOFON

Deze brochure bevat twee artikelen over het huis 'De Nymph' die eerder zijn verschenen in de 'Brielse Mare', nummers 10-2 (2000) (Stucplafonds en 17-1, (2007) ("Ik droomde van den Briel")

De 'Brielse Mare' is een historisch tijdschrift dat twee keer per jaar wordt uitgegeven door de 'Vereniging Vrienden van het Historisch Museum Den Briel.

Correspondentieadres van de vereniging:

Secretariaat "Ver. Vrienden v/h HMDB"

Fré Eggens

Jan Matthijssenlaan 10, 3232 ED BRIELLE

Tel.: 0181-415620. E-mail fteggens@wanadoo.nl

Postrekening Vereniging Vrienden van het Historisch Museum

Den Briel: 208792

Persoonlijk lidmaatschap € 10,- per jaar.

Familielidmaatschap € 15,- per jaar.

Aanmelding bij het secretariaat of d.m.v. het formulier op de website van de 'Vrienden': www.vriendenmuseumdenbriel.nl

Secretariaat Brielse Mare-redactie:

Fré Eggens

Jan Matthijssenlaan 10, 3232 ED BRIELLE

Tel.: 0181-415620. E-mail fteggens@wanadoo.nl

Redactie:

W. Delwel (hoofdredacteur), F. Keller en K.J. Schipper.

Omslagillustratie:

Hotel 'De Nymph' thans Voorstraat 45, Brielle.

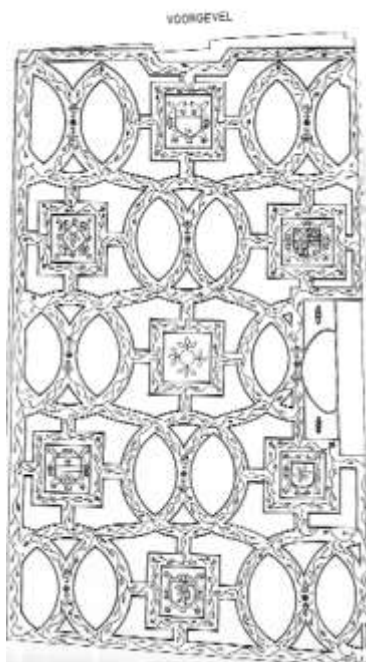
Afbeeldingen:

Streekarchief VPR

Stucplafonds Voorstraat 45, verslag van een bijzondere Restauratie

mevrouw. ir .J.J.M van Oers

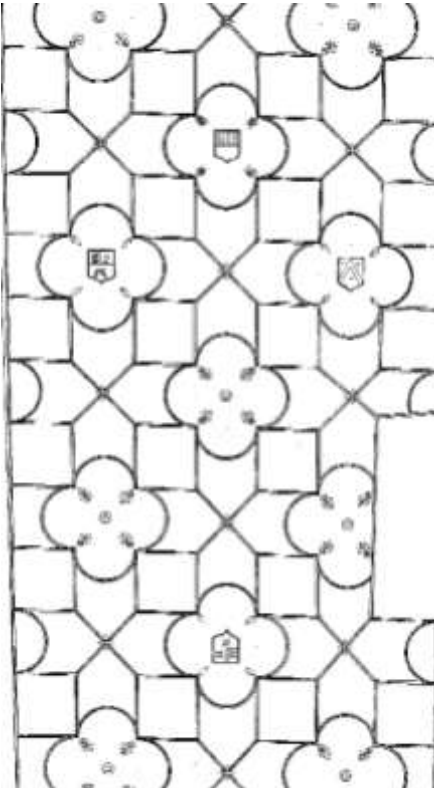
De vroegste voorbeelden van gestucadoorde plafonds in Nederland dateren van omstreeks 1600. In Nederland zijn slechts vijf van dergelijke plafonds bewaard gebleven. Op één na betreffen dit Brielse plafonds. Twee plafonds in Voorstraat 45 verkeerden in april 1999 in een dusdanig slechte staat dat ze volledig ondersteund moesten worden. In de periode 1999/2000 zijn de plafonds gerestaureerd.

Het dubbel diepe huis Voorstraat 45 (voorheen Hans Textiel, daarna Favoriet Sport) heeft aan de voorzijde twee vrijwel identieke trapgevels, die respectievelijk 1588 en 1595 gedateerd zijn. De plafonds bevinden zich in het linker gedeelte, dat met de gevel uit 1588, in de twee achter elkaar gelegen min of meer rechthoekige ruimten op de begane grond. Het plafond in de voorkamer is uitbundig gedecoreerd. Het heeft een symmetrisch grondpatroon van afwisselend vierkante en rondvormen, met daar doorheen golvende banden. De versiering bestaat uit wapenschilden en blad- en rankmotieven.

Het plafond in de achterkamer is veel-strakker en soberder. Met behulp van small, scherp getrokken lijsten is een regelmatige vlakverdeling aangebracht,

Het plafond in de voorkamer

Het plafond in de achterkamer

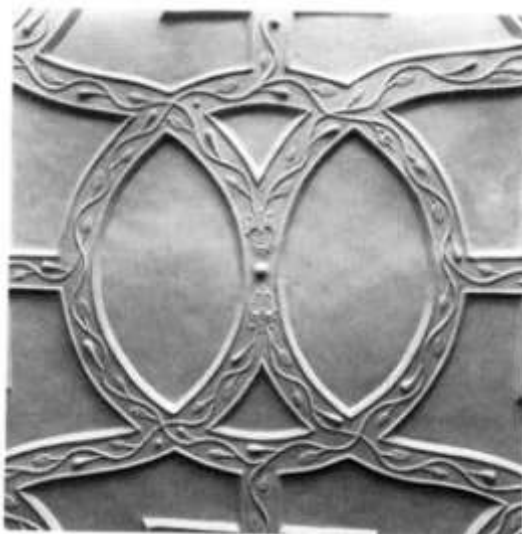
bestaande uit een aantal grote vierpassen met daartussen kruisen en vierkanten. In de vierpassen zijn wapenschilden, rozen, framboosachtige vruchten, lelies of leeuwenkopjes als ornament aangebracht.

De vroege stucplafonds van Nobelstraat 34 (voormalig Chinees restaurant) en Voorstraat 31 (het kantongerecht) zijn vergelijkbaar met het plafond in de achterkamer van Voorstraat 45. De verwantschap tussen de drie is groot, in Nobelstraat 34 en Voorstraat 31 zijn zelfs merendeels dezelfde stempelversieringen te vinden. In het, afwijkende, plafond in de voorkamer van Voorstraat 45 is een stempel gebruikt dat ook in de andere stucplafonds voorkomt. Geconcludeerd kan worden dat de vier plafonds uit dezelfde periode stammen en door dezelfde hand-

werkslieden zijn vervaardigd.

In Nederland zijn slechts vijf van dergelijke vroeg 17e-eeuwse stucplafonds bewaard gebleven, het vijfde plafond bevindt zich in de Bercke-poort te Dordrecht. Qua vormgeving zijn ze sterk afwijkend van in het zuiden en oosten van het land bewaard gebleven 17e-eeuwse stucplafonds.

De overeenkomst met een aantal vroege stucplafonds in Engelse landhuizen is echter treffend. Brielle is in de periode van 1585 tot 1616 een Engelse pandstad, met een Engelse bezetting, geweest.

Detail van het plafond in de voorkamer

Alhoewel de plafonds na de Engelse bezetting zijn gedateerd, zijn de Engelse invloeden nog duidelijk zichtbaar.

De plafonds in Voorstraat 45 zijn gedateerd tussen 1644 en 1650. Een van de wapens in het voorste plafond is het wapen van Jacob van der Goes, heer van Naters, lid van de vroedschap van Brielle van 1618 tot 1661 en vele malen burgemeester van de stad. Waarschijnlijk werden beide plafonds in zijn opdracht vervaardigd. Minstens vier van de overige wapens zijn te identificeren als wapens van zijn voorouders. De plafonds zijn dus niet bij de bouw van het huis, in 1588 of 1595, vervaardigd, maar zijn bij een modernisering in het reeds bestaande huis, onder tegen een reeds bestaande balklaag aangebracht.

In de voorkamer is het plafond onder tegen de enkelvoudige eiken balklaag bevestigd. In de achterkamer is de samengestelde balklaag (moerbalken en kinderbinten) enigszins aangepast t.b.v. de bevestiging van het plafond tegen de onderzijde van de moerbalken. Tussen de bestaande eiken moerbalken zijn zware grenen balken aange-

bracht, dit om doorzakken van het stucwerk te voorkomen. Beide plafonds in Voorstraat 45 zijn dus vlak, dit in tegenstelling tot de plafonds in Nobelstraat 34 en Voorstraat 31. Deze zijn tegen de onderzijde van de kinderbinten, dus tussen de moerbalken in, bevestigd. De moerbalken zijn dus nog grotendeels zichtbaar, zij het 'ingepakt' in stucwerk.

Direct onder de balklagen zijn dunne, gespleten latjes van naaldhout (tengels) bevestigd. Het stucwerk bestaat uit een kalkmortel 'gewapend' met koe- of paardenhaar. Deze verstevigde mortel werd tegen de latjes aangebracht, waarbij de speciebaarden die tussen de smalle ruimten tussen de latjes doorgestukt werden voor een goede hechting zorgden.

De plafonds in Voorstraat 45 hebben zich honderden jaren goed gehouden. De laatste jaren waren de stucplafonds echter gaan doorzakken en scheuren. Eind 1998 heeft de eigenaar, Van Heelsbergen Holding, een aanvang gemaakt met de voorbereidingen voor een restauratie. Het, in eerste instantie globale, restauratieplan is opgesteld door T. Bleijenberg stucadoorsbedrijf b.v., een in historische plafonds gespecialiseerd bedrijf. Bij de opstelling van dit plan is aangenomen dat de problemen veroorzaakt werden door een verminderde hechting van het stucwerk, maar dat de bovenliggende balklaag in orde was. In samenwerking met de eigenaar, het stucadoorsbedrijf, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de gemeente Brielle werd besloten om, alvorens tot een definitieve keuze van de restauratiemethode te komen, het plafond nader, destructief, te onderzoeken. Nog voordat dit onderzoek uitgevoerd kon worden, brak er in april 1999 grote paniek uit. De bestratingwerkzaamheden in de Voorstraat/ Nobelstraat veroorzaakten extra spanningen en trillingen. De scheuren en verzakkingen in het stucwerk werden zichtbaar groter. De bestratingwerkzaamheden werden acuut gestopt en nog dezelfde dag is het gehele plafond gestut.

Er heeft vervolgens een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar de staat van de plafondconstructie, waarbij de vloeren boven de

plafonds zijn opengemaakt. Door de jarenlange werking van de plafonds bleken de speciebaarden te zijn afgesleten, waardoor de hechting van het stucwerk aan de latjes sterk verminderd was. De tengels waren op een groot aantal plaatsen van de balklaag losgekomen. Waarschijnlijk is dit proces in de laatste decennia versneld. Verkeer zorgt voor extra trillingen en door de installatie van een verwarming zijn de tengels steeds verder uitgedroogd en gekrompen. Tevens is geconstateerd dat de balklaag op verschillende plaatsen rot, doorgebogen en verzwakt was. Het bleek dat de grootste verzakking van het stucplafond in de voorste ruimte veroorzaakt werd door een constructiefout. Bij het weghalen van de schouw heeft men de balk in de schouwboezem niet ondersteund, met als gevolg dat deze ‘zweefde’.

Al deze zaken hebben ervoor gezorgd dat de draagkracht van de plafondconstructie steeds verder verzwakt is geraakt en dus de invloed van de zwaartekracht steeds groter is geworden. De trillingen van de bestratingwerkzaamheden waren de nekslag voor het toch al verzwakte plafond.

De schade leek onherstelbaar

De restauratie vond in twee fasen plaats:
Werkzaamheden fase I (aan de achterzijde):

- het openen van de vloeren van de ruimtes boven de plafonds;
- het behandelen tegen houtrot van de aangetaste balklagen en zo nodig het verzwaren van de balken;
- het opvangen middels een raveling van de verzakte balk ter plaatse van de voormalige schouw in de voorkamer;
- het verwijderen van overbodig vuil en losse deeltjes op het plafond;
- het opnieuw tot stand brengen van de verbinding stucwerk - tengels met behulp van gietgips, versterkt met een net;
- het maken van een nieuwe houten constructie. Deze wordt bevestigd aan de balklagen en dient om de fixatie en het opkrikken van de plafonds mogelijk te maken.

Het plafond werd van de bovenzijde gerestaureerd. Hiertoe moest de bovengelegen vloer worden weggebroken

Hotel 'De Nymph', Voorstraat 45, Brielle; foto van omstreeks 1920

Werkzaamheden fase II: (aan de voorzijde)

- het fixeren van de plafonds in het nieuwe houtwerk tussen de balken. Met r.v.s. schroeven en ringen worden de plafonds vastgeschroefd en de verzakkingen zoveel mogelijk weer opgekrikt. Dit is een moeilijk en riskant werk omdat het veel scheuren kan veroorzaken;
- het openhalen en opnieuw dichtpleisteren van de scheuren, waarbij een kunststof netje in het pleisterwerk is verwerkt; ! het verwijderen van de losse verflagen en het, met een minerale verf, sausen van de plafonds.

De werkzaamheden zijn in januari 2000 gestart en hebben een kleine twee maanden in beslag genomen. De restauratie is succesvol uitgevoerd. De plafonds zijn gefixeerd en hersteld, waarbij de origi-

nele materialen behouden zijn gebleven. Hierbij moet wel in ogen-
schouw worden genomen dat de plafonds 350 jaar oud zijn en het
niet de bedoeling was de plafonds weer helemaal vlak te krijgen. De
restauratie heeft f 93.000,00 exclusief BTW gekost.

1) Bronvermelding:

- I.M. Breedveldt Boer, Plafonds in Nederland 1300-1800,
- Peter Don, Voorne-Putten, de Nederlandse monumenten van
geschiedenis en kunst (Zeist1992)

Over de auteur:

Mevrouw ir.J.J.M. van Oers is coördinator monumentenzorg/
stadsvernieuwing van de gemeente Brielle.

“Ik droomde van Den Briel”, herinneringen aan de Nymph

Mevrouw. W.C. de Ruiter – van der Reijden †¹

Op 29 juni 2004 overleed in Haarlem mevrouw de Ruiter, bijna 90 jaar oud. Zij heeft bijna haar hele leven bij en in Haarlem gewoond, maar bij het ouder worden herinnerde zij zich steeds vaker haar jeugd in Brielle. Haar dochter heeft enkele van die herinneringen uitgeschreven.

Miny, of voluit Wilhelmina Constantia, werd geboren in Brielle op 23 november 1914 als oudste dochter van Pieter Adrianus Jacobus van der Reijden en Alida Brummelkamp. Haar vader was, evenals diens vader, hotelier van De Nymph. Het hotel aan de Voorstraat nam in haar herinneringen dan ook een voorname plaats in.

De familie Van der Reijden in de tuin van ‘De Nymph’, juni 1929. Rechts staand de schrijfster Miny, verder van links naar rechts: vader Piet, broer Hans, tante Marie, zus Elly en moeder Ali.

Dromen

Ik droomde van Den Briel. Jan van Drimmelen kwam vaak een borrel drinken. Hij was vrijgezel en zat bij de anderen in de grote zaal. Ik zat aan de leestafel te lezen. Ik mocht als oudste langer opblijven. Vader waarschuwde nooit dat ik naar bed moest, dat deed moeder altijd. In de binnenkamer aten de reizigers 's morgens en vader en moeder aten daar ook wel. Als ze 's avonds alleen waren, zaten zij vaak in de voorkamer bij de kachel.

Herinneringen aan de Nymph

De Nymph, waar ik geboren ben, was vooral een hotel voor reizigers ofwel vertegenwoordigers. Ze kwamen met de boot en dan op de fiets. Een man kwam met een koffertje achterop de fiets om dingen te verkopen op Voorne. Dirksen had een kledingmakerij in Den Haag. Hij fietste met stalen het hele eiland rond. Hij plaatste bestellingen voor een pantalon of kostuum. Dan kwam hij later weer terug om ze te brengen. In zo'n week fietste hij het hele eiland over. Voor de reizigers was een leestafel in het hotel met allerlei tijdschriften; Het Leven, Panorama en De Wereldkroniek.

De café-zaal in de Nymph, circa 1930.

In de zaal stond het buffet. Daar werd bier getapt en glaasjes ingeschonken. Soms mocht ik er wel eens achter staan. Dat mocht officieel niet. Daar moest ik glazen spoelen. Een enkele keer mocht ik ook helpen in de keuken, bijvoorbeeld slaatjes opmaken.

Vannacht werd ik wakker en zag ik Moeder achter 't buffet. Ik zat te lezen aan de leestafel. Ze was iets aan het inschenken. En plotse-ling liep ik de keuken uit door een smal gangetje. En ineens wist ik het weer: hier kan ik naar de wc. Gek dat je zoiets 's nachts opeens weet. Een heel degelijke wc, voor de gasten. Ik mocht er niet op.

Bij de ingang aan de tuinkant waren ook toiletten; twee voor mannen en twee voor vrouwen. Als de processie er was, werden die gebruikt. En ik zag de serre, daar zat Moeder te naaien op een trap-naaimachine. Ze had ook nog een andere. Soms kwam Maartje wel eens helpen naaien. Bijvoorbeeld lakens verstellen. Lakens waren duur! Soms gingen ze naar de fabriekswasserij, met de boot. Er hingen ook wel lakens op zolder of in het washok.

Boven was ook een wc. De gasten hadden geen wc op de kamer, maar ergens op de gang.

Boven, aan het einde van een smal gangetje, sliep ik soms. Daar zat ik lekker vrij. Mijn eigen kamer was naast de mangelzolder.

We hadden vijf zolders. Om op mijn eigen zolder te komen, moest ik een trapje op. Eerst was er nog een dienstbodenzolder, daar ging ik de trap af en dan had je de afgesloten zolder, de zolder van tante Marie (die inwoonde) en de schuine zolder. Trapje op en trapje af. Op de schuine zolder stond allemaal rommel. Toen mijn moeder in het hotel kwam, zei ze tegen oma: "die rommel kan je niet meer gebruiken". Ze heeft de kamers gemoderniseerd en deed de lampetkannen weg. Die stonden op de schuine zolder. Daar lekte het als de pieten. Die waskommen vingen het water op.

De reizigers aten ook bij ons. Maar er waren ook mensen uit Den Briel die elke dag bij ons kwamen eten. Vaak alleenstaanden. Sommige gasten woonden zelfs bij ons en werken in Den Briel, zoals mijnheer Volkers en mijnheer Kroon. Die aten natuurlijk elke dag

bij ons. En op zondagmiddag kwamen de Briellenaren een borreltje drinken.

Oma Van der Reijden, die vroeger met haar man het hotel dreef vóór mijn vader dat deed, kwam later naast ons wonen. En haar kleinkinderen (mijn neven en nichten) kwamen elk jaar logeren bij oma, maar eigenlijk dus bij ons. Er waren altijd kinderen in de vakantie, Ook oma Brummelkamp kwam de hele zomer logeren. Haar man, mijn opa die ik nooit gekend heb, was vroeg overleden. Zij logeerde in een klein hotelkamertje. De neven en nichten op zolder of ook wel in de kleine kamertjes boven de zaal.

Het vroegere hotel 'De Nymph', thans Voorstraat 45. Het is duidelijk te zien dat het hotel uit drie huizen bestaat

Het hotel bestond uit drie huizen; het huisje van oma zat er aan vast. Later hebben ze boven de toneelzaal kamers gebouwd, dat waren de kleine kamertjes. Dat waren er een stuk of vijf. De andere kamers waren een soort appartementje met een keukentje en een badkamer met douche. Sommige kamers waren permanent verhuurd, zoals kamer 7.

Onder de trap was een stenen bak. Een kuip. Die lag vol met ijsstaven, want een koelkast was er nog niet. Op die staven lag eten dat bewaard moest worden. Soms werden er nieuwe ijsstaven gebracht.

Er was ook een grote kelder. Daarin zat van vroeger af een wel (bron); die werd niet meer

gebruikt. Soms ging hij spontaan weer open en dan werd het weer dichtgemetseld. In tijden van oorlog, heel vroeger, hadden de mensen zelf drinkwater als er een beleg was.

Slagers

Er waren drie slagers in Den Briel. Tegenover ons was De Boer, de koeienslager voor rundvlees. Als je doorliep kwam je bij Teunis Kruijne, de varkensslager. Er was ook nog een paardenslager. Het meeste vlees werd van tevoren besteld. Maar soms, als ik op zolder zat, riepen ze: “Miny, haal even twee biefstukjes” of “Miny, ga even naar Kruinen”. Als het van het hotel was, was er haast bij en dan ging je voor. De andere mensen moesten wachten. Een specialiteit van Opa was piepkuiken, dat waren jonge haantjes, maar niet zo heel erg piep. Die kippen werden bij ons thuis gebracht. En zalm werd gebracht door Vroomshoop. Dat was een zalmvisser die viste op de Brielse Maas (die was toen nog open). Haha, als er nieuwe dienstmeisjes bij ons kwamen werken, wilden ze dat alleen als ze niet alle dagen zalm kregen te eten – het was toen heel goedkoop namelijk.

In de keuken stond een kolenfornuis met twee ovens en daarnaast een warm-houd-ding. Later, toen er gas kwam, kwam er een gasfornuis bij. De kamers waren niet verwarmd. In de voorzaal stond een grote kachel. Ik weet ook nog dat er electriciteit kwam in Den Briel. En dan ook nog niet overal; de eilanden liepen achter bij de grote steden. Den Briel had een eigen centrale, maar de elektriciteit viel vaak uit. Met onweer was het mis. De reizigers kregen altijd een kandelaar met kaars mee als ze naar bed gingen. Er was in de kamer geen gas, dus ook geen gaslicht. Voor iedere kamer was er zo een kandelaar. We hadden een nummerbord in de gang voor de kamers. Als bijvoorbeeld kamer 2 belde, ging er een belletje. Vader verwisselde die altijd. In de zomer had het een ander melodietje dan in de winter.

Onder de filmzaal, achter de zaal op de begane grond, was het

washok. Daar stonden grote ketels die verwarmd konden worden. Ook wringers om het water er uit te persen. Dat water werd via gootjes afgevoerd. Achter het washok stond de tuinkamer met reserve serviesgoed.

Tuin van hotel 'De Nymph', omstreeks 1930

Achter in de tuin stond een schommel en ook een rekstok. Vlak bij de poort. We hebben er vaak gespeeld. In de tuin stond ook een pomp. Daar moest het water gehaald worden. Wij hadden zelf een pomp. De pomp bij het Wellerondom was voor algemeen gebruik. In 1924 kwam er waterleiding.

Er waren regelmatig bruiloften en partijen. Als er een groot diner was (bijvoorbeeld de vrouw van de burgemeester met een diner in de tuin), dan was het: "denk erom! We willen je niet zien, wegwezen!" er waren een stuk of drie prieeltjes in de tuin. Achter in de

tuin was een veranda gebouwd. Later konden de reizigers daar hun auto onder zetten. Daar stonden in kasten het mooie servies. Als er processie was, kregen de mensen gewone borden. In die kasten stond voor een kapitaal! Toen het hotel verkocht werd, ging de volgende eigenaar er al snel weer uit. Daarna is alles veranderd.

Buiten Brielle

De mensen van de jaarlijkse processie kwamen vanwege de Martelaren van Gorcum. De kapel lag buiten Den Briel. Bij de kapel was een put en het water uit die put was heilig. Er werden flessen gevuld met heilig water. Ik ging daar geregeld heen met een vriendin. Onder het altaartje lag een schedel (of stukken ervan). Het was in een zakje genaaid. Wij gingen daar kijken. Eens kwam er een priester. “meisje dit is het Heilige der Heiligen, je mag daar niet aankomen. Het is een stuk schedel van één van de martelaren!” In Den Briel werden Heilige Bloedkoeken verkocht.

Als jong meisje moest ik per fiets asperges halen in Rockanje. Daar woonde een dienstmeisje van ons. Daar zag ik voor het eerst iets als ‘de aardappeleters’ van Van Gogh. De familie zat aan tafel. Op die tafel een pan met aardappelen met in het midden iets geels erin (vet of zo). Ze prikten met hun vork in die pan. Daarom wilden ze zo graag bij ons eten. In de keuken kregen ze ‘gewoon’ eten: aardappels, vlees en groenten.

Herinneringen aan vader

Vader had de eerste radio in Den Briel. De grote mahoniehouten kast vol apparatuur. Spoelen en draden en condensators; dat was de radio! Tussen de middag, als er leuke muziek was, liepen we er bij te dansen. Hij had een luidspreker in de achterkamer. Dan kwamen er mensen luisteren. Het was een voorlijk mannetje. Hij was ook de eerste op het eiland die films draaide. Het waren stomme films. Dan kwam er iemand uit Rotterdam om de nieuwe film te brengen. En er kwam ook een pianist mee, die de film van tevoren kon zien om te

weten wat hij moest spelen. Vaak kwamen ze samen op de fiets vanaf de boot.

Later ging het hotel achteruit. De reizigers kregen auto's en ze hoefden niet meer te overnachten. Vader heeft veel geijverd voor de Groene Kruisweg van Rotterdam naar Oostvoorne. Het is wel zijn ondergang geweest. Hij is er uitgegaan vlak voor de oorlog. Ze hebben de zaak overgedaan en gingen wonen bij tante Sophie in Zeist.

Over de auteur

De dochter van mevrouw de Ruiters, mevrouw J.E. Vernout-de Ruiters uit Apeldoorn, schreef de herinneringen van haar moeder uit. De redactie heeft hieruit een selectie gemaakt.

Plafond Cafe – Zaal

Restauratie. Zaal

HOTEL „DE NYMPH”, DEN BRIEL

Telefoon No. 9, dag en nacht

Eertijds woning van Maerten Harpertsz. Tromp. Geboren 23 April 1598, in een arbeiderswoning, welke in den tegenwoordigen tuin van dit Hotel stond, heeft hij omstreeks 1630 als admiraal in 't huidige Hotel zelf gewoond.

't Belangrijke plafond bevat zijn familie-wapens, benevens die van vroegere voorname ingezetenen van den Briel.

't Huis is gebouwd omstreeks 1588. Vóór 1800 was het een woonhuis. Van 1800-1850 was 't als Hotel ingericht. Omstreeks 1850 was het postkantoor. 1860 werd het als schoolgebouw gebruikt. 1870 ter gelegenheid van den Fransch=Duitschen oorlog, was het kazerne. 1872 werd het als Hotel heropend, tegelijk met de onthulling van het vrijheidsbeeld „de Nymph” (staande op 't Oude- of Maerlantsche Kerkhof, achter het Hotel gelegen) door Koning Willem III. 't Hotel ligt in het midden der stad en is van alle moderne gemakken voorzien.

Er is een grooten lommerijken tuin aan verbonden, 't heeft mooie zalen voor partijen als anderszins, heeft een vermaarde keuken, staat bekend als de eerste en beste zaak ter plaatse.

A.N.W.B.=HOTEL.